

Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип
Македонија

Воронешки државен универзитет
Русија

Универзитет имени Гоце Делчева, г. Штип
Македонија

Воронежский государственный университет
Россия

Goce Delcev University in Stip
Macedonia

Voronezh State University
Russia

Прва меѓународна научна конференција

Первая международная научная конференция

First International Scientific Conference

ФИЛКО FILKO

ФИЛОЛОГИЈА, КУЛТУРА И ОБРАЗОВАНИЕ

ФИЛОЛОГИЈА, КУЛТУРА И ОБРАЗОВАНИЕ

PHILOLOGY, CULTURE AND EDUCATION

ЗБОРНИК НА ТРУДОВИ
СБОРНИК СТАТЕЙ
CONFERENCE PROCEEDINGS

18-19 март 2016 / 18-19 марта 2016 / 18-19 March 2016

Штип

Штип

Stip

Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип Македонија	Воронешки државен универзитет Русија
Универзитет имени Гоце Делчева, г. Штип Македонија	Воронежский государственный университет Россия
Goce Delcev University in Stip Macedonia	Voronezh State University Russia

Прва меѓународна научна конференција Первая международная научная конференция

First International Scientific Conference

Ф И Л К О F I L K O

ФИЛОЛОГИЈА, КУЛТУРА И ОБРАЗОВАНИЕ ФИЛОЛОГИЈА, КУЛТУРА И ОБРАЗОВАНИЕ
PHILOLOGY, CULTURE AND EDUCATION

ЗБОРНИК НА ТРУДОВИ
СБОРНИК СТАТЕЙ
CONFERENCE PROCEEDINGS

18-19 март 2016 / 18-19 марта 2016 / 18-19 March 2016
Штип Штип Stip

ОРГАНИЗАЦИСКИ КОМИТЕТ

Драгана Кузмановска, Филолошки факултет при УГД
Олга А. Бердникова, Филолошки факултет при ВГУ
Светлана Јакимовска, Филолошки факултет при УГД
Татјана А. Тернова, Филолошки факултет при ВГУ
Виолета Димова, Филолошки факултет при УГД
Генадиј Ф. Ковалов, Филолошки факултет при ВГУ
Лариса В. Рибачева, Филолошки факултет при ВГУ
Костадин Голаков, Филолошки факултет при УГД

МЕЃУНАРОДЕН ПРОГРАМСКИ КОМИТЕТ

Виолета Димова (Македонија)
Марија Кусевска (Македонија)
Ева Ѓорѓиевска (Македонија)
Даниела Коцева (Македонија)
Силвана Симоска (Македонија)
Софија Заболотнаја (Русија)
Лариса В. Рибачева (Русија)
Татјана А. Тернова (Русија)
Волфганг Моч (Германија)
Габриела Б. Клајн (Италија)
Карин Руке-Брутен (Франција)
Танван Тонтат (Франција)
Јулиа Дончева, (Бугарија)
Нецати Демир, (Турција)
Зеки Ѓурел, (Турција)
Ахмед Ѓуншен (Турција)
Олег Н. Фенчук (Белорусија)
Данијела Костадиновиќ (Србија)
Тамара Валчиќ- Булиќ (Србија)
Селена Станковиќ (Србија)
Реа Лујиќ (Хрватска)
Биљана Мариќ (Босна и Херцеговина)
Душко Певуља (БиХ)

Технички секретар
Татјана Уланска
Марија Тодорова

Главен и одговорен уредник
Драгана Кузмановска

Јазично уредување
Даница Атанасовска-Гаврилова (македонски јазик)
Софија Заболотнаја (руски јазик)
Биљана Иванова (англиски јазик)

Техничко уредување
Костадин Голаков
Славе Димитров

Адреса на организацискиот комитет:
Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип
Филолошки факултет
ул. „Крсте Мисирков“ бр. 10-А
Пош. фах 201, Штип - 2000, Р. Македонија

Воронешки државен универзитет
Филолошки факултет
г. Воронеж, пл. Ленина, 10, корпус 2, к. 34, Русија
Е-пошта: filko.conference@gmail.com
Веб-страница: <http://js.ugd.edu.mk/index.php/fe>

CIP - Каталогизација во публикација
Национална и универзитетска библиотека “Св. Климент Охридски”, Скопје

316.7(062)

МЕЃУНАРОДНА научна конференција филологија, култура и образование
(1; 2016 ; Штип)

Зборник на трудови / Прва меѓународна научна конференција
филологија, култура и образование, 18-19 март 2016, Штип = Сборник
статей / Первая международная научная конференц, 18-19 марта
2016, Штип = Conference proceedings / First International Scientific
Conference, 18-19 March 2016, Stip. - Штип : Универзитет “Гоце
Делчев”, 2016. - 1119 стр. ; 21 см

Трудови на мак., рус. и англ. јазик. - Библиографија кон трудовите

ISBN 978-608-244-308-9

1. Насп. ств. насл. - I. Международная научная конференц
(1; 2016 ; Штип) види Меѓународна научна конференција филологија,
култура и образование (1 ; 2016 ; Штип). - II. First International
Scientific Conference (1 ; 2016 ; Схтип) види Меѓународна научна
конференција филологија, култура и образование (1 ; 2016 ; Штип)
а) Културологија - Собери
COBISS.MK-ID 101960202

РЕДАКЦИОННЫЙ СОВЕТ

Драгана Кузмановска, Филологический факультет при УГД
Ольга А. Бердникова, Филологический факультет при ВГУ
Светлана Якимовска, Филологический факультет при УГД
Татьяна А. Тернова, Филологический факультет при ВГУ
Виолета Димова, Филологический факультет при УГД
Геннадий Ф. Ковалев, Филологический факультет при ВГУ
Лариса В. Рыбачева, Филологический факультет при ВГУ
Костадин Голаков, Филологический факультет при УГД

МЕЖДУНАРОДНАЯ РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ

Виолета Димова (Македония)
Мария Кусевска (Македония)
Ева Гёргиевска (Македония)
Даниела Коцева (Македония)
Силвана Симоска (Македония)
Софья Заболотная (Россия)
Лариса В. Рыбачева (Россия)
Татьяна А. Тернова (Россия)
Волфганг Моч (Германия)
Габриелла Б. Клейн (Италия)
Карин Рукэ-Брутэн (Франция)
Танван Тонтат (Франция)
Юлиа Дончева (Болгария)
Неджати Демир (Турция)
Зеки Гюрел (Турция)
Ахмед Гюншен (Турция)
Олег Н. Фенчук (Беларусь)
Даниела Костадинович (Сербия)
Тамара Валчич- Булич (Сербия)
Селена Станкович (Сербия)
Реа Луйич (Хорватия)
Биляна Марич (Босния и Херцеговина)
Душко Певуля (Босния и Херцеговина)

Ученый секретарь

Татьяна Уланска
Мария Тодорова

Главный редактор
Драгана Кузмановска

Языковая редакция
Даница Атанасовска-Гаврилова (македонский язык)
Софья Заболотная (русский язык)
Биляна Иванова (английский язык)

Техническое редактирование
Костадин Голаков
Славе Димитров

Адрес организационного комитета
Университет им. Гоце Делчева – Штип
Филологический факультет
ул. „Крсте Мисирков“ д. 10-А
Пош. фах 201, Штип - 2000, Р. Македония

Воронежский государственный университет
Филологический факультет
г. Воронеж, пл. Ленина, 10, корпус 2, к. 34, Россия
Э-почта: filko.conference@gmail.com
Веб-сайт: <http://js.ugd.edu.mk./index.php/fe>

EDITORIAL STAFF

Dragana Kuzmanovska, Faculty of Philology, UGD
Olga A. Berdnikova, Faculty of Philology, VGU
Svetlana Jakimovska, Faculty of Philology, UGD
Tatyana A. Ternova, Faculty of Philology, VGU
Violeta Dimova, Faculty of Philology, UGD
Genadiy F. Kovalyov, Faculty of Philology, VGU
Larisa V. Rybatcheva, Faculty of Philology, VGU
Kostadin Golakov, Faculty of Philology, UGD

INTERNATIONAL EDITORIAL BOARD

Violeta Dimova (Macedonia)
Marija Kusevska (Macedonia)
Eva Gjorgjievska (Macedonia)
Daniela Koceva (Macedonia)
Silvana Simoska (Macedonia)
Sofya Zabolotnaya (Russia)
Larisa V. Rybatcheva (Russia)
Tatyana A. Ternova (Russia)
Wolfgang Motch (Germany)
Gabriella B. Klein (Italy)
Karine Rouquet-Brutin (France)
That Thanh-Vân Ton (France)
Yulia Doncheva (Bulgaria)
Necati Demir (Turkey)
Zeki Gurel (Turkey)
Ahmed Gunshen (Turkey)
Oleg N. Fenchuk (Belarus)
Danijela Kostadinovic (Serbia)
Tamara Valchic-Bulic (Serbia)
Selena Stankovic (Serbia)
Rea Lujic (Croatia)
Biljana Maric (Bosnia and Herzegovina)
Dushko Pevulja (Bosnia and Herzegovina)

Conference secretary

Tatjana Ulanska
Marija Todorova

Editor in Chief

Dragana Kuzmanovska

Language editor

Danica Atanasovska-Gavrilova (Macedonian)

Sofya Zabolotnaya (Russian)

Biljana Ivanova (English)

Address of the Organizational Committee

Goce Delcev University - Stip

Faulty of Philology

Krste Misirkov St. 10-A

PO Box 201, Stip - 2000, Republic of Macedonia

Voronezh State University

Faculty of Philology

10 pl. Lenina, Voronezh, 394006, Russia

E-mail: filko.conference@gmail.com

Web-site: <http://js.ugd.edu.mk./index.php/fe>

СОДРЖИНА / СОДЕРЖАНИЕ / CONTENT

1. Andonova Albena - FORMATION OF COMMUNICATIVE COMPETENCE AT WORK IN A SMALL GROUP.....	17
2. Асимопулос Панайиотис - УМЕНЬШИТЕЛЬНЫЕ СУФФИКСЫ: СОПОСТАВИТЕЛЬНЫЙ АНАЛИЗ МОРФОСЕМАНТИЧЕСКИХ ОСОБЕННОСТЕЙ В СОВРЕМЕННОМ ГРЕЧЕСКОМ, РУССКОМ И СЕРБСКОМ ЯЗЫКАХ	23
3. Vabic – Vjelic Olgica - APPLICATION OF POETRY WORKSHOPS IN KINDERGARTEN	33
4. Басовска Мери, Ивановска Билјана - НАЧИНИ НА ИЗРАЗУВАЊЕ НА ГОВОРНИОТ ЧИН БАРАЊЕ ВО ЈАЗИЧНИОТ ПАР ГЕРМАНСКИ – МАКЕДОНСКИ	41
5. Белчев Толе, Младеноски Ранко - МЕТАЛИТЕРАТУРНИТЕ СЕГМЕНТИ ВО „ТЕАТАРСКИ РОМАН“ НА БУЛГАКОВ И ВО „ВЕШТИЦА“ НА АНДОНОВСКИ	51
6. Бердникова Ольга - НОВЫЕ РЕАЛИСТЫ» В СОВРЕМЕННОЙ РУССКОЙ ЛИТЕРАТУРЕ	61
7. Бизоев Никола - ВАЛОРИЗАЦИЈА НА КУЛТУРНОТО НАСЛЕДСТВО ВО ИСТОЧНА МАКЕДОНИЈА	71
8. Бијелиќ Бисера – ИМАГОЛОШКИТЕ СЛИКИ ЗА ИСТОКОТ И ЗАПАДОТ ВО ДРАМИТЕ НА ДЕЈАН ДУКОВСКИ И ГОРАН СТЕФАНОВСКИ	81
9. Божиновски Александар, Методијески Дејан - ИНФОРМАЦИОНИТЕ СИСТЕМИ ЗА ПРИВАТНО СМЕСТУВАЊЕ КАКО ФАКТОР ЗА КУЛТУРНОТО ЗНАЧЕЊЕ НА ТУРИЗМОТ	93
10. Величковска Родна - КУЛТУРНА СОРАБОТКА МЕЃУ РУСИЈА И МАКЕДОНИЈА ИЗРАЗЕНА ПРЕКУ ЗАПОЗНАВАЊЕ НА КУЛТУРНИТЕ ВРЕДНОСТИ НА ОБРЕДНО-ПЕЈАЧКИТЕ ЖАНРОВИ	101
11. Веновска-Антевска Снежана - ПРАГМАТСКО-КОГНИТИВНИОТ АСПЕКТ НА ЛЕКСИЧКОСЕМАНТИЧКИТЕ КАРАКТЕРИСТИКИ ЗА ИЗРАЗУВАЊЕ НА МОДАЛНОСТА ВО МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК	111
12. Власова Марина - ЭЛЕМЕНТЫ СОКРАТИЧЕСКОГО ДИАЛОГА В ФИЛЬМЕ ДЖИМА ДЖАРМУША «КОФЕ И СИГАРЕТЫ»	119
13. Гилова Лидија - ЕВАЛУАЦИЈА НА РАБОТАТА НА УЧИЛИШТЕТО ВО ПОДРАЧЈЕТО – ПОЛОЖБА НА УЧЕНИЦИТЕ	125
14. Грачева Жанна – МАРКЕМАЛОГИЈА И ОПРЕДЕЛЕНИЕ АВТОРСТВА ТЕКСТА	135
15. Грујовска Сашка - NOMINA AGENTIS ВО МАКЕДОНСКИОТ И ВО ГЕРМАНСКИОТ ЈАЗИК	141

16. Ghentulescu Raluca - METAPHORS IN TECHNICAL-SCIENTIFIC TEXTS	147
17. Demir Necati - PETROGLYPHS AS A SOURCE OF URAL-ALTAIC PEOPLE'S LANGUAGE, HISTORY AND CULTURE	155
18. Денкова Јованка - АНИМАЛИЗМОТ КАКО ТЕМА ВО КНИЖЕВНОСТА ЗА ДЕЦА	163
19. Дѳгтева Јрославна - ЧУЖОЈ ВЗГЛЯД КАК МЕЖДИСЦИПЛИНАРНАЯ ПРОБЛЕМА	171
20. Димова Виолета - РЕЦЕПЦИЈАТА НА РУСКИТЕ ПИСАТЕЛИ ВО НАСТАВАТА ПО МАКЕДОНСКИ ЈАЗИК И ЛИТЕРАТУРА	179
21. Dimova Mariya, Milcheva Hristina - THE TRAINING OF GERIATRIC SPECIALISTS IN MEDICAL COLLEGE AT TRAKIA UNIVERSITY, STARA ZAGORA, BULGARIA - IMPORTANT TOOL OF SOCIAL POLICY FOR ACHIEVING BETTER QUALITY OF LIFE FOR OLD PEOPLE	185
22. Донеv Драган – ПРОБЛЕМИ СО ПРИБЕЛЕЖУВАЊЕ НА СТУДЕНТИТЕ ПРИ КОНСЕКУТИВНО ТОЛКУВАЊЕ	191
23. Ѓорѓиева Димова Марија – НАРАТИВНИ ХИЈАЗМИ: КНИЖЕВНОСТА КАКО ИСТОРИЈА, ИСТОРИЈАТА КАКО КНИЖЕВНОСТ	199
24. Ѓорѓиевска Ева, Маролова Даринка - КРИЗАТА НА ИСТОРИЈАТА И НА КНИЖЕВНИОТ ЛИК ВО РОМАНОТ „ЧОВЕК БЕЗ СВОЈСТВА“ НА РОБЕРТ МУЗИЛ	209
25. Заболотная Софђа - ИМЯ КАК ХРОНОТОП: О КЛЮЧЕВЫХ ТОЧКАХ ПОНИМАНИЯ ТЕКСТА	217
26. Зайналова Лариса - СОХРАНЕНИЕ ОСОБЕННОСТЕЙ ЭКСПРЕССИВНОГО СИНТАКСИСА С. ДАЛИ В ПЕРЕВОДНОЙ ЛИТЕРАТУРЕ (НА ПРИМЕРЕ ПРОИЗВЕДЕНИЙ С. ДАЛИ).....	225
27. Зарецкая Виктория - КОНЦЕПТ МЕССИИ В СОВРЕМЕННОЙ РУССКОЙ ПРОЗЕ (НА МАТЕРИАЛЕ РОМАНА Д. РУБИНОЙ «ВОТ ИДЕТ МЕССИЯ!»)	231
28. Ivanova Biljana, Kuzmanovska Dragana, Kirova Snezana - PREFIX NEGATION IN ENGLISH, GERMAN, AND MACEDONIAN LANGUAGE IN THE TEACHING PROCESS - ANALYSIS OF EXPLICIT LEXICAL PREFIX NEGATIONS	237
29. Ивановска Билјана, Кусевска Марија, Даскаловска Нина - ГОВОРНИОТ ЧИН БАРАЊЕ И МОДАЛНОСТА КАКО НЕГОВА КАРАКТЕРИСТИКА ВО МЕЃУЈАЗИКОТ НА МАКЕДОНСКИТЕ ИЗУЧУВАЧИ ПО СТРАНСКИ ЈАЗИК	247
30. Ивановска Лела - УЛОГАТА НА СТУДЕНТИТЕ ВО ПРОЦЕСОТ НА ЕВАЛВАЦИЈА НА НАСТАВНИОТ КАДАР	255
31. Игнатовска – Димитрова Христина – КУЛТУРНА МЕДИЈАЦИЈА ВО ПРОЦЕСОТ НА АФИРМАЦИЈА НА ЕВРОПСКИОТ, РЕЛИГИСКИ ИДЕНТИТЕТ	263
32. Iliev Krste, Pop-Zarjeva Natalija - THEMATIC AND TEXTUAL COMPARISON OF THE TRAGEDIES HAMLET BY WILLIAM SHAKESPEARE AND ANTIGONE BY SOPHOCLES.....	275

33. Иљина Татьяна - ОСОБЕННОСТИ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ СЛУЖЕБНЫХ СЛОВ В РУССКИХ И АНГЛИЙСКИХ СЛОЖНОПОДЧИНЕННЫХ ПРЕДЛОЖЕНИЯХ: ТРУДНОСТИ ПЕРЕВОДА	283
34. Iskrev Dimitar - KEY CHARACTERISTICS OF SUCCESSFUL EDUCATIONAL COUNSELING OF SCHOOL'S CLASS.....	291
35. Jakimovska Svetlana - ON TRANSLATION OF CHURCH-SLAVONIC ORTHODOX TERMS IN FRENCH.....	297
36. Jankova Natka, Jovcheska Silvana - THE ART OF BUSINESS ENGLISH	307
37. Јованов Јане - ПЕРСПЕКТИВИ ЗА НОВИ УЧЕБНИЦИ ПО СТРАНСКИ ЈАЗИК	315
38. Јованов Јане, Ромашевска Катерина - „ИЗГУБЕНАТА ГЕНЕРАЦИЈА“ – „ИЗГУБЕНА“ НИЗ ИСКУСТВАТА И ЗНАЧЕЊЕТО.....	323
39. Јорданов Киро, Чапова Загорка - ВЛИЈАНИЕТО НА СОЦИЈАЛНИТЕ МРЕЖИ ВРЗ НАСТАВАТА И ОДНОСОТ НАСТАВНИК – УЧЕНИК.....	333
40. Јосимовска Верица - КНИЖЕВНОСТА КАКО СВЕДОК НА ИСТОРИЈАТА	345
41. Југрева Марија - ДИСТОПИСКА ЛИТЕРАТУРА – ПРЕДВЕСНИК НА ИДНИНАТА ИЛИ САМО ТРЕНД ВО МОДЕРНАТА ЛИТЕРАТУРА.....	351
42. Караниколова-Чочоровска Луси - ЖЕНСКИОТ ИДЕНТИТЕТ И МЕНТАЛИТЕТ НА ЕДНА РУСКА И ЕДНА МАКЕДОНСКА АНА (ИЛИ: ЗА РОДОВАТА „ДРУГОСТ“ НА ТОЛСТОЕВАТА „АНА КАРЕНИНА“ И НА „АНА“ НА ЈОВАН КОТЕСКИ).....	357
43. Касаповска-Чадловска Милена - КОНСТРУКЦИИ СО АТРИБУТИВНИ ГЛАГОЛИ ВО ФРАНЦУСКИОТ ЈАЗИК И НИВНИТЕ ЕКВИВАЛЕНТИ ВО МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК.....	365
44. Кеџан Ана - WAS CATHERINE EARNSHAW A VAMPIRE? A REVISITING OF WUTHERING HEIGHTS.....	377
45. Китанов Блаже, Китанова Ирена – ТАЈНАТА НА РУЖАТА ВО МАЛИОТ ПРИНЦ НА ЕГЗИПЕРИ.....	385
46. Китанова Ирена, Петрова Ѓорѓева Емилија, Мирасчиева Снежана, Коцева Даниела – ЧИТАЊЕТО И РАБОТАТА СО ТЕКСТ ВО ОДДЕЛЕНСКА НАСТАВА.....	393
47. Ковалев Геннадий - К ВОПРОСУ ОБ АВТОБИОГРАФИЗМЕ В РОМАНЕ А.С.ПУШКИНА «ЕВГЕНИЙ ОНЕГИН».....	401
48. Кожинкова Весна - КОСМОПОЛИТИЗМОТ ВО ТВОРЕШТВОТО НА КОЛБЕ И ЛАФАЗАНОВСКИ.....	409
49. Коробов-Латынцев Андрей - «СМЕРТЬ УНИВЕРСИТЕТА» РЕКОНСТРУКЦИЈА ФИЛОСОФИИ ОБРАЗОВАНИЯ ФРИДРИХА НИЦШЕ (ПО РАБОТЕ «ЛЕКЦИИ О БУДУЩНОСТИ УНИВЕРСИТЕТА»).....	417
50. Коцева Весна, Тодорова Марија, Уланска Татјана - ПРЕГЛЕД НА КРИТИЧКИТЕ ИНТЕРПРЕТАЦИИ НА КРЕШЕНОВИОТ МОДЕЛ НА УСВОЈУВАЊЕ/УЧЕЊЕ НА НЕМАЈЧИН ЈАЗИК.....	423
51. Коцева Даниела, Мирасчиева Снежана, Петрова-Ѓорѓева Емилија, Китанова Ирена - КУЛТУРА, ГЛОБАЛИЗАЦИЈА, ИДЕНТИТЕТ	431

52. Krsteva Marija - BIOGRAPHICAL FICTIONS ABOUT THE GREAT AMERICAN AUTHORS F. SCOTT FITZGERALD AND ERNEST HEMINGWAY	439
53. Кузмановска Драгана, Шекеринова Емилија - ИНФОРМАЦИСКИ И КОМУНИКАЦИСКИ ТЕХНОЛОГИИ ВО СОВРЕМЕНАТА НАСТАВА ВО СРЕДНИТЕ УЧИЛИШТА ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА	449
54. Kurteshi Voglushe, Gulevska Valentina - COMPARATIVE MONITORING OF BEHAVIOR OF PROBLEMATIC PUPILS IN KOSOVO AND MACEDONIA	457
55. Kyrchanoff Maksym W. - LITERATURIZING MODERNIZATIONS IN PRE- AND POST-MODERN SOCIETIES: DESTRUCTION OF ARCHAICNESS IN CONTEXTS OF INTELLECTUAL OPPOSITIONS OF BARBARISM AND CIVILIZATION CATEGORIES IN HISTORICAL TIME	463
56. Kyuchukova Sylvia - INCLUSION OF CHILDREN RAISED IN INSTITUTIONS TO THE DEVELOPMENTS IN THE SPHERE OF HEALTH BEHAVIOR.....	475
57. Лапыгина Мария – СРАВНИТЕЛЬНАЯ ХАРАКТЕРИСТИКА ЛЕКСИЧЕСКИХ СРЕДСТВ СОЗДАНИЯ ПОЛОЖИТЕЛЬНОГО ИМИДЖА ПОЛИТИКА В РУССКИХ И СЕРБСКИХ СМИ	483
58. Леонтиќ Марија - A1 и A2 ЗАЕДНИЧКИ РЕФЕРЕНТНИ РАМНИШТА НА ЗАЕДНИЧКАТА ЕВРОПСКА РЕФЕРЕНТНА РАМКА ЗА ЈАЗИЦИ И НИВНАТА ПРИМЕНА ПРИ ПОДГОТВУВАЊЕ УЧЕБНИЦИ ЗА УЧЕЊЕ ТУРСКИ ЈАЗИК ВО ТУРЦИЈА И ВО МАКЕДОНИЈА	489
59. Мајхошев Андон – ГОВОР НА ОМРАЗА ВО ТРАДИЦИОНАЛНИТЕ МЕДИУМИ ВО РМ. ПРИМЕРИ ОД РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА	501
60. Макаријоска Лилјана, Ѓорѓиоска Жаклина - ЦРКОВНОСЛОВЕНСКИТЕ ЛЕКСИЧКИ ЕЛЕМЕНТИ ВО ПОЕЗИЈАТА НА МИХАИЛ РЕНЦОВ	509
61. Малинов Зоранчо - ШТИП, „ЧЕТ’РСЕ“ И УНЕСКО - КАКО ДА СЕ ИСКОРИСТИ ВПИШУВАЊЕТО НА ШТИПСКИОТ ОБИЧАЈ НА СВЕТСКАТА РЕПРЕЗЕНТАТИВНА ЛИСТА НА НЕМАТЕРИЈАЛНО КУЛТУРНО НАСЛЕДСТВО	515
62. Мануковска Татјана – ЗИМНИЕ СВЯТКИ В С. ПЕРШИНО И СИНИЕ ЛИПЈАГИ НИЖНЕДЕВИЦКОГО РАЙОНА ВОРОНЕЖСКОЙ ОБЛАСТИ.....	523
63. Марковиќ Михајло, Новотни Соња - ЗА НЕКОИ СЛОВЕНСКИ ЈАЗИЦИ (МИНАТО, СЕГАШНОСТ И ИДНИНА)	533
64. Меркулова Инна - ПАРАМЕТРИЧЕСКИЈ АНАЛИЗ ЛЕКСИКИ МАКЕДОНСКОГО ЈАЗИКА	541
65. Меркулова Ирина, Марјана Розенфелд - ЈАЗЫКОВАЯ ИГРА В РОССИЙСКИХ РЕКЛАМНЫХ ТЕКСТАХ	549
66. Методијески Дејан, Голаков Костадин - ПРЕГЛЕД НА ПОЗНАЧАЈНИТЕ ТУРИСТИЧКИ ВОДИЧИ	555
67. Мирасчиева Снежана, Коцева Даниела, Петрова-Ѓорѓева Емилија, Китанова Ирена - ПОВРЗАНОСТА МЕЃУ ОБРАЗОВАНИЕТО, ПРАКТИКАТА И ВОСПИТНО-ОБРАЗОВНИТЕ ЦЕЛИ ВО ОПШТЕСТВЕН КОНТЕКСТ	565

68. Мирчева-Бошевска Билјана - МОЖНОСТИ И НАЧИНИ ЗА ПРЕВОД НА ФРАЗЕМИТЕ	573
69. Михайлова Елена, Цзяннань Чжан - КОНЦЕПТ «МУЗЫКА» В ТВОРЧЕСТВЕ С.В. РАХМАНИНОВА В КОНТЕКСТЕ РАЗЛИЧНЫХ ИСКУССТВ	581
70. Михајловиќ Костадиновска Сања – МЕТАФОРИТЕ ЗА ДОН КИХОТ ВО МАКЕДОНСКИ КОНТЕКСТ	591
71. Молчанова Н. - АСТРАЛЬНИЙ КОСМОС КОНСТАНТИНА БАЛЬМОНТА	605
72. Moretti Violeta - LATIN PROVERBS AS A TWO-WAY ROAD OF CULTURAL TRANSFER	615
73. Нацев Трајче, Веселинов Драган - КУЛТУРНАТА ИСТОРИЈА НА ШТИП ВО ПРАИСТОРИЈАТА	623
74. Недјурмагомедов Георгий - СОДЕРЖАНИЕ ТЕОРИЙ ЭКОЛОГИЧЕСКОГО ОБРАЗОВАНИЯ СТАРШЕКЛАСНИКОВ РЕАЛИЗУЕМЫХ В ПРОЦЕССЕ ОБУЧЕНИЯ В ШКОЛАХ СЕВЕРНОГО КАВКАЗА	631
75. Ниами Емил - ПОЛИТКОРЕКТНОСТА ВО МАКЕДОНСКАТА ЈАЗИЧНА СРЕДИНА	639
76. Никодиновски Звонко - СЕМИОЛОГИЈАТА НА ЖЕНАТА ВО МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК - ЖЕНАТА ВООПШТО И ФИЗИЧКИ КАРАКТЕРИСТИКИ НА ЖЕНАТА	645
77. Николовска Кристина - ПОЕТСКИОТ БЛЕСОК НА ГЕНАДИЈ АЛГИ ВО МАКЕДОНСКИ КОНТЕКСТ	655
78. Ничева Весна, Ашкилова Маја, Иванова Адријана - ПРОФЕСИОНАЛНИОТ ИДЕНТИТЕТ НА НАСТАВНИКОТ – КОМПЕТЕНТЕН НАСТАВНИК НА 21- ВЕК	663
79. Новотни Соња, Марковиќ Михајло - КОНТРАСТИВНОСТ НА ДИЈАХРОНИЈАТА НА МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК ПРИКАЖАН ПРЕКУ СТАРОСЛОВЕНСКИТЕ РАКОПИСИ	669
80. Орлов Алексей - ХУДОЖЕСТВЕННЫЙ ПОРТРЕТ РЕВОЛЮЦИИ В КНИГЕ ИВАНА БУНИНА «ОКАЯННЫЕ ДНИ»	681
81. Петрова Снежана – ИНТЕРКУЛТУРНОСТА ВО КОМУНИКАЦИЈАТА (РАЗМИСЛУВАЊА ЗА КУЛТУРНО-ЦИВИЛИЗАЦИСКИТЕ И ОБРАЗОВНИТЕ ПЕРСПЕКТИВИ)	691
82. Петрова-Ѓорѓева Емилија, Коцев Митко - ВОСПИТНАТА ФУНКЦИЈА НА УЧИЛИШТЕТО ВО СОВРЕМЕНОТО ОПШТЕСТВО	699
83. Петрова-Ѓорѓева Емилија, Мирасчиева Снежана, Китанова Ирена, Коцева Даниела - СОВРЕМЕНОТО УЧИЛИШТЕ КАКО ОРГАНИЗАЦИСКИ СИСТЕМ	707
84. Петрова-Џамбазова Снежана – МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК ВО ТЕЛЕВИЗИСКИТЕ РЕКЛАМНИ ПОРАКИ	713
85. Петровска-Кузманова Катерина - МАКЕДОНСКИТЕ ОБРЕДНИ ПОВОРКИ ВО ИСТРАЖУВАЊАТА НА НИКИТА ИЛИЧ ТОЛСТОЈ	719

86. Popova Ana - THE REPRESENTATION OF ST. NICHOLAS THE WARM-HEARTED PROTECTOR AND ST. SIMEON THE STILYTES IN THE CHURCH OF ST. GEORGE AT POLOŠKO	727
87. Pop-Zarjeva Natalija, Iliev Krste - THE BYRONIC HERO: EMERGENCE, ISSUES OF DEFINITION AND HIS PROGENIES	741
88. Попоска Соња - АКЦЕНТОТ И АКЦЕНТСКИТЕ ЦЕЛОСТИ ВО ЈАЗИКОТ НА МЕДИУМИТЕ	749
89. Правдина Ирина - КОНТРАСТИВНИЙ АНАЛИЗ ТЕРМИНОВ РОДСТВА В ДИАХРОНИЧЕСКОМ АСПЕКТЕ (НА МАТЕРИАЛЕ РУССКОГО И СЕРБСКОГО ЯЗЫКОВ).....	759
90. Пресилска Јасмина – ВЛИЈАНИЕТО НА ФРАНЦИЈА И ФРАНЦУСКИОТ ЈАЗИК ВРЗ РАЗВОЈОТ НА ОБРАЗОВАНИЕТО И КУЛТУРАТА ВО БИТОЛА	765
91. Продановска Весна - ВАЖНОСТА И ПРИОДИТЕ ПРИ ПРЕДАВАЊАТА ПО ПРАВИЛЕН ИЗГОВОР ВО ИЗУЧУВАЊЕТО НА АНГЛИСКИОТ КАКО СТРАНСКИ ЈАЗИК.....	775
92. Пухова Татјана - РАСТИТЕЛЬНЫЕ ОБРАЗЫ В ВОРОНЕЖСКИХ КАЛЕНДАРНЫХ ОБРЯДАХ	785
93. Ramadanski Draginja L. - SOVIET BOOK OF THE DEAD	797
94. Ряполов Сергей - ВВЕДЕНИЕ В ФИЛОСОФИЮ» ВАСИЛИЯ НИКОЛАЕВИЧА КАРПОВА И ФОРМИРОВАНИЕ ОРИГИНАЛЬНОЙ РУССКОЙ ФИЛОСОФСКОЙ ТРАДИЦИИ	805
95. Сандева Васка, Деспот Катерина - АРХИТЕКТОНСКИ ЗАВЕСИ ВО ПРОСТОР ПРИЧИНА ЗА ДРАМАТИЧНОСТ ВО ПРОСТОР.....	817
96. Сидорук Екатерина - «МАССОВЫЙ» ЧЕЛОВЕК В КОНТЕКСТЕ РОЕВОЙ ЖИЗНИ (НА ПРИМЕРЕ ПОВЕСТИ «ГОЛУБОЕ И КРАСНОЕ», РАССКАЗА «КЛЮЧАРЕВ И АЛИМУШКИН»)	825
97. Симионска Магдалена - МОРФОСИНТАКСАТА И МЕСТОПОЛОЖБАТА НА ПРИЛОШКИТЕ ОПРЕДЕЛБИ ЗА НАЧИН ВО АНГЛИСКИОТ И ВО МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК	829
98. Симоска Силвана – ГЕРМАНСКО-МАКЕДОНСКИ ЗАЕМКИ И/ИЛИ ЛАЖНИ ПАРОВИ.....	839
99. Sîrbu Otilia - BETWEEN SACRED AND PROFANE.....	857
100. Smilkova Viktorija - INTER-LINGUSTIC ANALYSYS OF APOLOGIES IN MACEDONIAN AND ENGLISH	863
101. Ставрева Веселиновска Снежна, Кирова Снежана - КОРЕЛАЦИЈА И ИНТЕГРАЦИЈА НА НАСТАВНИТЕ СОДРЖИНИ СО ЕКОЛОШКА ТЕМАТИКА НА ЧАСОВИТЕ ПО АНГЛИСКИ ЈАЗИК ВО ОСНОВНОТО ОБРАЗОВАНИЕ ВО Р. МАКЕДОНИЈА	877
102. Стојанов Трајче - ДОСТОЕВСКИ КАКО ЛИТЕРАЛИЗАЦИЈА НА ФИЛОСОФИЈАТА НА СОЛОВЈОВ	887

103. Стојаноска Иванова Татјана, Анастасовски Иван, Томевска Илиевска Елизабета - ИНТЕРКУЛТУРНИОТ ДИЈАЛОГ И СПОРТОТ	899
104. Сулејмани Умит, Челик Махмут - МЕТОДИ И ТЕХНИКИ НА ЧАСОВИТЕ ПО ТУРСКИ ЈАЗИК И КНИЖЕВНОСТ СПОРЕД ПРОЦЕСИТЕ НА КОГНИТИВНОТО УЧЕЊЕ	905
105. Тамкина Вера - МУЗЕЙНОЕ ЕКСПОНИРОВАНИЕ КАК ХУДОЖЕСТВЕННА ПРАКТИКА НА СОВРЕМЕННОМ ЕТАПЕ.....	915
106. Танеска Александра П., Здравковска-Адамова Благојка - ИСКАЖУВАЊЕ МИНАТОСТ СО СУМ И ИМАМ-КОНСТРУКЦИИТЕ ВО МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК СО ОСВРТ НА НИВНИТЕ ЕКВИВАЛЕНТИ ВО АЛБАНСКИОТ ЈАЗИК.....	923
107. Тантуровска Лидија - „МАША И МЕДВЕДЪ“ НА МАКЕДОНСКИ	933
108. Тасевска Марица - ЗАСТАПЕНОСТА НА ГЕРМАНСКИТЕ ЈАЗИЧНИ ВАРИЕТИТЕ ВО АВСТРИЈА ВО УЧЕБНИЦИТЕ ПО ГЕРМАНСКИ Ј АЗИК КАКО СТРАНСКИ ЈАЗИК „SCHRITTE INTERNATIONAL”.....	943
109. Тернова Татјана - ИСТОРИЧЕСКАЯ КОНЦЕПЦИЈА А. МАРИЕНГОФА В РОМАНЕ «ЕКАТЕРИНА»	951
110. Тефова Маја Ѓ. - ВОСПИТНО-ОБРАЗОВЕН ПРОЦЕС / НАСТАВАТА ДЕНЕС	959
111. That Thanh-Vân Ton – LA COMMUNE DE PARIS: UNE PAGE D’HISTOIRE MÉCONNUE, DÉFORMÉE VOIRE OUBILÉE.....	971
112. Тихонова Ольга - ОСНОВЫ ТИПОЛОГИИ И ЭВОЛЮЦИЈА РОМАНТИЧЕСКОГО ГЕРОЯ В ЛИТЕРАТУРЕ XIX ВЕКА	979
113. Тодорова Марија, Коцева Весна - ШПАНСКИОТ ЈАЗИК ВО ВИСОКОТО ОБРАЗОВАНИЕ ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА.....	989
114. Тоевски Свето - ЗНАЧЕЊЕТО НА СОВРЕМЕНИТЕ ПЕДАГОШКИ ТЕОРИИ И НА ЕФЕКТИВНАТА ИНТЕРАКТИВНА НАСТАВА - ПОГЛЕД НА ПРАКСАТА НА МАКЕДОНСКИТЕ ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТИ И НА ЈАЗИЧНИОТ ОДДЕЛ НА МИТ ИНСТИТУТОТ	997
115. Трајкова Мира - АКЦИОНА ПЕРСПЕКТИВА ВО УЧЕБНИЦИТЕ ЗА НАСТАВАТА ПО ФРАНЦУСКИ КАКО СТРАНСКИ ЈАЗИК: AGENDA И VITET	1017
116. Уланска Татјана, Кузмановска Драгана, Кирова Снежана - СЕМАНТИЧКА СПОРЕДБА НА ТЕРМИНОЛОГИЈАТА НА СРОДСТВО ВО АНГЛИСКИОТ И ГЕРМАНСКИОТ СО МАКЕДОНСКИОТ И СРПСКИОТ ЈАЗИК	1029
117. Фролова Анна - ЯЗЫК КЛАССИКИ И ЯЗЫК СОВРЕМЕННОСТИ В ПЬЕСАХ-РЕМЕЙКАХ С. КУЗНЕЦОВА И О. БОГАЕВА «НЕТ ПОВЕСТИ ПЕЧАЛЬНЕЕ НА СВЕТЕ...» И С. ЖАТИНА «РОМЕО И ДЖУЛЬЕТТА: ВОРОНЕЖСКИЕ СТРАДАНИЯ».....	1035
118. Холина Дарња - ЭКСПРЕССИВНЫЙ СИНТАКСИС В ПОЭЗИИ У.Б. ЙЕЙТСА.....	1043

119. Хохонин Дмитрий - МЕТАФОРИЧЕСКОЕ ИСПОЛЬЗОВАНИЕ НАИМЕНОВАНИЙ ЛИЦ, СВЯЗАННЫХ С МУЗЫКАЛЬНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬЮ И ПРОФЕССИЕЙ	1053
120. Христовска Соња – ЈАЗИКОТ ВО МОИТЕ СОНОВИ И СОНОВИТЕ НА МОИТЕ БЛИСКИ	1063
121. Цветановски Гоце - МАКЕДОНСКИ ЕКВИВАЛЕНТИ НА НЕКОИ РУСКИ ФРАЗЕОЛОГИЗМИ	1071
122. Цубалевска Мери - АСПЕКТИ НА ПРОУЧУВАЊЕ НА СТАРΟΣЛОВЕНСКАТА ЛЕКСИКА	1079
123. Челик Махмут, Сулејмани Умит - КРИТИЧКИ ОСВРТ КОН ЗБИРКАТА РАСКАЗИ „СЕДМОГЛАВИОТ ЏИН“ НА МУСТАФА КАРАХАСАН	1089
124. Чернобаева Алла - ПРЕДСТАВЛЕНИЯ О ГРЕХЕ И О ВОЗМЕЗДИИ В ВОРОНЕЖСКИХ ДУХОВНЫХ СТИХАХ	1097
125. Чуносова Ирина - РАЗВИТИЕ ВЫРАЗИТЕЛЬНОСТИ ПЕДАГОГИЧЕСКОЙ РЕЧИ: ПРАКТИЧЕСКИЙ АСПЕКТ	1103
126. Швецова Ольга - ЯЗЫКОВОЙ ОБРАЗ АНТИУЧЁНОГО (НА МАТЕРИАЛЕ ПОВЕСТИ И. ГРЕКОВОЙ «КАФЕДРА»).....	1109
127. Шутаров Васко - ДИНАМИЗИРАЊЕ НА КУЛТУРНАТА ДИПЛОМАТИЈА ВО РУСКО-МАКЕДОНСКИТЕ ОДНОСИ, НАЈНОВИ ПОКАЗАТЕЛИ.....	1117

УДК: 791.228(470+571):811.163.3'255

„МАША И МЕДВЕДЬ“ НА МАКЕДОНСКИ

Лидија Тантуровска

¹доктор по филолошки науки – научен советник / редовен професор
УКИМ, ЈНУ Институт за македонски јазик „Крсте Мисирков“,

lidijatanturovska@yahoo.com

Апстракт

Рускиот цртан филм „Маша и медведь“ е виситнски хит на интернет со рекордна гледаност од милијарди прегледи на јутјуб, каде што го заземе 13-тото место на сите времиња, како најпопуларна видеоснимка. Овој цртан филм премиерно е прикажан во 2009 година и до денес има 55 епизоди. Секоја епизода трае околу седум минути.

Предмет на интерес е токму овој цртан филм, кој има превод на повеќе јазици, меѓу кои и на македонски. По овој повод ќе се обидеме да ги сопоставиме преводите на овој цртан филм, каде што, покрај јазичната, ќе се обидеме да ја согледаме и културолошката, психолошката и образовната страна на преводот.

Клучни зборови: цртан филм, „Маша и медведь“, македонски јазик, превод

Ако филмот е форма на културата позната како седма уметност, денес, по еден век од создавањето на првите анимирани / цртани филмови¹, можеби можеме да зборуваме за цртаниот филм како за *осма уметност*. Во секој случај, филмот, воопшто, претставува вид комуникација што користи движечки слики и звук, пред сè, за да се раскажат приказни (во широка смисла на зборот). Впрочем, повеќето автори, меѓу кои и Џил Нелмс, сметаат дека „Филмот не може да се дефинира, бидејќи е ограничен само од постоењето“ (Нелмс, 2009: 5). Аналогно на ова е и значењето за поимот *цртан филм*, што се поистоветува со постоењето на различните дефиниции, во зависност од кој аспект се толкува. Така, *цртаниот филм е раскажана приказна, која настанува со оживување на*

¹Валас Карлсон, аниматор што создал филмови како „Dreamy Dud: He resolves not to smoke“ од 1915 година, во 1917 година се приклучил на „Bray Studios“, каде што, меѓу другите работи започнал да произведува филм наречен „How animated cartoons are made“. [http://www.fakulteti.mk/news/13-10-08/video od 1919 godina kako bile sozdadeni animiranite crtani filmovi.aspx](http://www.fakulteti.mk/news/13-10-08/video%20od%201919%20godina%20kako%20bile%20sozdadeni%20animiranite%20crtani%20filmovi.aspx).

(Видео од 1919 година: Како биле создадени анимираните цртани филмови, пристапено на 08.10.2013).

цртежите со помош на зборовите; односно филм направен со фотографирање на серија цртежи, со кои, при брзо менување, се прави лулзија на движење кога се проектира² итн.

Без да навлегуваме во кинематографијата, ниту пак во сериозните истражувања на самата филмска индустрија за цртани филмови, зад која има потпишано големи имиња³, ќе кажеме дека цртаниот филм имал и има големо влијание во воспитувањето на децата, без разлика дали претставува официјална дидактичка форма⁴, влезена во наставата или пак, претставува одатна активност во или надвор од училиштето (како на пр.: „Цртани и анимирани филмови погодни за остварување на цели од наставната програма за прво одделение“)⁵

Факт е дека цртаните филмови најмногу ги гледа младата популација. Од психолошки аспект е докажано дека гледањето цртани филмови е потребно за и помага во развојот на децата, меѓутоа треба да се внимава кои цртани филмови ги гледаат децата.

Ако се знае дека првиот историски момент за македонскиот филм е поврзан со филмот „Баба Деспина“ (1905), направен од првите кинематографи во Македонија (и на Балканот) браќата Манаки, тогаш се знае и дека најзначајната појава за македонската кинематографија во седумдесеттите години бил анимираните филм⁶, кој со својот квалитет не останал незабележан од страна на домашната и на странската филмска

²Филмската камера или видеокамерата е способна да зема слики многу брзо, обично по 24 слики во секунда. Кога филмски проектор, компјутер или телевизор ги покажува сликите со таа брзина, тогаш изгледа дека сликите на екранот се движат. Кон сликите во движење се додава и звук. Звукот во филмот може да вклучува гласови на луѓешто зборуваат (дијалог), музика (*саундтрак* – звучна лента) и звуци на активностите што се случуваат во филмот (отворање врата, кршење на чаша и сл.).

³Меѓу кои е и Јери Бек, кој има и своја интернет-страница и блог (<http://cartoonresearch.com/index.php/about-jerry-beck/>, пристапено 01.03.2016 г.)

⁴Анимираните филм (куклен и цртан) е застапен во содржините на програмското подрачје: Медиумска култура во Наставната програма изработена од Бирото за развој на образованието, како на пр.: http://bro.gov.mk/docs/osnovno-obrazovanie/nastavni_programi/I_odd_nastavna_programa_MK-ALB.pdf, пристапено 01.03.2016 г.

⁵http://ucimenizigra.ucoz.com/index/medo_i_masha_azichni_vezhbi_za_tvorechko_pott_iknuva_e_vezhbi_latinica_pishuva_e_rimi_i_stikhovi/0-374, пристапено 01.03.2016 г.

⁶Снимен е и првиот македонски цртан филм „Ембрион No. М“ на [Петар Глигоровски](#).

(https://mk.wikipedia.org/wiki/%D0%9C%D0%B0%D0%BA%D0%B5%D0%B4%D0%BE%D0%BD%D1%81%D0%BA%D0%B0_%D0%BA%D0%B8%D0%BD%D0%B5%D0%BC%D0%B0%D1%82%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D1%84%D0%B8%D1%98%D0%B0, пристапено 01.03.2016 г.

критика, што продолжува и денес⁷ со наградуваните македонски анимирани филмови⁸ на меѓународните фестивали за анимиран филм.

И покрај тоа што станува збор за синонимно значење на анимираниот филм, според карактеристиките што ги има, поимот *цртан филм*, во македонската средина, се врзува за оној анимиран (цртан) филм што енаменет за малите деца. Основни елементи што се истакнуваат во цртаните филмови за деца се (односно треба да се): љубовта, пријателството, чесноста, правдата, добрината (која секогаш го победува злото) итн., а нивен носител е главниот јунак во приказната. Главниот јунак е идеален, виртуален лик⁹, со кој сака да се поистовети секое дете, имитирајќи го во целост, односно е лик со кој сочувствува секој (како што е ликот на Калимеро, на пример). Тоа им дава убава можност на филмската индустрија, на индустријата за играчки, за чоколада, бонбони, за компјутерски видеоигри, за облека, за сликовници, боенки, за албуми и сл., „да ја прошират“, односно да ја комречијализираат приказната за големиот јунак за тој да се најде на дофат на секое дете. Па така, во зависност од гледаноста и од постигнатата популарност, главниот јунак набрзо може да се најде на видеоигра, на маичка, како киндер-јајце, во сликовница, во боенка, на сликички што се собираат во албум итн. Со оглед на факот што интернетот претставува нашесекојдневие, тоа подразбира дека и „нашите“ јунаци се дел од него (на пример, на социјалните мрежи, на јутјуб, имаат свој профил на фејсбукитн.)

Треба да се забележи дека секоја генерација расте со „свој цртан филм“ / „свои цртани филмови“, каде што, се разбира, се инволвирани и нивните родители и бабите и дедовците.

Цртаните филмови произведени од илустратори, од аниматори, односно од продуцентски куќи, според идејата, можат да бидат со оригинална идеја („Слончето Дамбо“, „Радувањето на Радован“¹⁰) или пак, да бидат базирани врз веќе познати приказни (како на пр.: Пепелашка, Снежана, Волкот и седумте јариња... – од браќата Грим; Заспаната убавица¹¹ од Шарл Перо; потоа арапската приказна за Аладин и

⁷<http://www.time.mk/c/2a18182f0d/promovirani-crtani-filmovi-od-domasni-avtori.html> посетено на 01. 03. 2016 г.

⁸<http://kajgana.com/tri-makedonski-animirani-filmovi-na-ovogodineshniot-festival-animaks>, посетено на 01. 03. 2016 г.

⁹Неговите карактеристики се во суперлативи: најсилен, најубав, најпаметен, најбрз итн.

¹⁰Идејата е на чешкиот автор Zdeněk Svěrák. Најпрвин е цртан филм, а потоа добива книжевна форма. Во приказната се зборува за едно момче Бохуслав, кое поради тоа што постојано се радувало, го добило името Радован: https://cs.wikipedia.org/wiki/Zden%C4%9Bk_Sv%C4%9Br%C3%A1k, пристапено 01.03.2016 г.

¹¹Ова е првата бајка од збирката на Шарл Перо – *Contes de ma Mère l'Oye* („Бајките на мајката гуска“), објавена во 1697 година. Подоцна е направен анимираниот филм

волшебната ламба), или познатите стрипови (Супермен, Бетмен, Спајдермен) итн.

Според должината, цртаните филмови можат да бидат краткометражни (до десетина минути) и долгометражни (Кралот Лав / *The Lion King*¹², Петар Пан, ...). Како датум на првиот¹³ долгометражен цртан филм се смета 21. декември 1937 година, кога, од студиото на Дизни, излегол долгометражниот цртан филм „Снежана и седумте цуциња“ направен исклучиво со техника на рачна анимација¹⁴. На нашиве простори, поточно во Македонија, досега нема снимено долгометражен анимиран или цртан филм, кој е секако во исчекување.¹⁵

Според тоа во која земја е направен, односно од кое говорно подрачје потекнува, поточно на кој јазик е цртаниот филм, среќаваме цртани филмови на американскоанглиски јазик¹⁶(„Том и Џери“¹⁷, „Пинк Пантер“, „Брзата птица и трица“), на британскоанглиски („Веселите Грашковци“,

на Волт Дизни (1959), кој е познат најмногу на англиски јазик. <https://mk.wikipedia.org/wiki/%D0%97%D0%B0%D1%81%D0%BF%D0%B0%D0%BD%D0%B0%D1%82%D0%B0%D1%83%D0%B1%D0%B0%D0%B2%D0%B8%D1%86%D0%B0>, пристапено 01. 03. 2016 г.

¹²Кралот Лав ([англиски](#): *The Lion King*) е [американски](#) долгометражен [цртан филм](#), снимен во 1994 година, од [Волт Дизни](#). Филмот за прв пат е прикажан во киносалите во САД, на [15 јуни](#) 1994 година, од страна на Волт Дизни Пикчрс. Тој се наоѓа на 32. место на листата најдобрите цртани класици на Волт Дизни. Приказната на филмот се одвива во кралството на антропоморфираниите лавови во Африка и е инспирирана од приказните за [Јосиф и Мојсеј](#) од „Библијата“, „[Епот за Сундијата](#)“ и од „[Хамлет](#)“ на [Вилијам Шекспир](#). <https://mk.wikipedia.org/wiki/%D0%9A%D1%80%D0%B0%D0%BB%D0%BE%D1%82%D0%9B%D0%B0%D0%B2%28%D1%86%D1%80%D1%82%D0%B0%D0%BD%D1%84%D0%B8%D0%BB%D0%BC%29>, пристапено 01. 03. 2016 г.

¹³Иако имало снимено 7 такви филмови пред тоа, цртаниот филм за Снежана се смета како прв.

¹⁴Пинокио ([италијански](#): *Pinocchio*) е [американски](#) [цртан филм](#) од 1940 година во [производство](#) на компанијата *Walt Disney Pictures*. Објавен е на [7 февруари](#) 1940 година и претставува втор филм во продукција на [Дизни](#). Во филмот станува збор за столарот Џепето, кој направил дете од дрво по име [Пинокио](#), кое пак ќе го оживее [самовила](#).

(<https://mk.wikipedia.org/wiki/%D0%9F%D0%B8%D0%BD%D0%BE%D0%BA%D0%B8%D0%BE%28%D1%86%D1%80%D1%82%D0%B0%D0%BD%D1%84%D0%B8%D0%BB%D0%BC%29>, пристапено 01.03. 2016 г.)

¹⁵<http://www.dnevnik.mk/default.asp?ItemID=D53AD4E87990B940BA3BEEBF66957223> (15. 2. 2016 г.)

¹⁶За тоа е заслужна холивуската филмска индустрија.

¹⁷Многу кратки анимирано кинофилмови се создадени од Вилијам Хана и Џозеф Барбера за продуцентската куќа Метро-Голдвин-Маер (МГМ) (анг. Metro-Goldwyn-Mayer).

„Кире Бананамен“¹⁸), потоа (без некој редослед)најапонски („Дигимон“, „Покемон“), на француски („Галичниот Том“ / „Среќниот Том“, „Лук“), на полски („Мечето Ушко“, „Кенгурчето Опа-опа“), на грчки („Калимеро“), на италијански („Ла линеа“), на хрватски („Балтазар“), на унгарски („Густав“)¹⁹ итн. ... итн.

Сите споменати (и многу други) цртани филмови се преведени на македонски и се емитувани на нашите телевизии, најмногу синхронизирани. Денес, пак, со постоењето на специјализирани канали на кабелска и на сателитска програма, постојат посебни канали (како на пр.: „CartoonNetwork“) на кои се емитуваат цртани филмови²⁰, односно, постојат одделни интернет-страници, каде што се прикачени цртаните филмови. Секако, голем број цртани има на јутјуб (како на пример: https://www.youtube.com/results?search_query=%D0%BC%D0%B0%D1%88%D0%B0+%D0%B8+%D0%BC%D0%B5%D0%B4%D0%B2%D0%B5%D0%B4%D1%8C, пристапено 01.08.2016 г.).

По овој повод, се определивме да кажеме збор-два за рускиот цртан филм „Маша и Медвед“²¹, кој не е прв руски цртан филм преведен на македонски. Се сеќаваме на цртаниот филм: „Ну, погоди!“²² од пред повеќе години²². Денес, цртаниот филм „Маша и Медвед“ се наоѓа во конкуренција меѓу актуелните цртани филмови „Прасенцето Пепа“ (што се емитува на телевизијата „Сител“), „Дора истражува“, „Напред Диего“, „Сунѓерот Боб“ „Пингвините од Мадагаскар“ (што се емитуваат на „Македонска радиотелевизија) итн. Треба да се каже фактот дека овој цртан филм е виситнски хит на интернет со рекордна гледаност од милијарди прегледи на јутјуб, каде што го имазаземено 13-тото место на сите времиња, како најпопуларна видеоснимка. Овој цртан филм премиерно е прикажан во 2009 година и до денес има 55 епизоди. Секоја епизода трае околу седум минути, со што се вклучува во кусометражните цртани филмови за деца. Преведен е на повеќе јазици, меѓу кои и на македонски. Со оглед на големата популарност на интернет може да се најде и да се посети официјалната интернет-страница <http://mashabear.ru/>;

¹⁸Бананамен (англ.: Bananaman) е британски цртан филм од 1983 године, произведен од страна ВВС. Главниот јунак е суперхеројот, Бананамен. Ликот за прв пат се појавил во 1980 г. во стрипот на Стив Брајт, а го има нацртано Џон Гиригг. (<https://sr.wikipedia.org/wiki/%D0%91%D0%B0%D0%BD%D0%B0%D0%BD%D0%B0%D0%BC%D0%B5%D0%BD>, пристапено на 01. 03. 2016г.)

¹⁹Краткопт унгарски цртан филм „Густав“ се смета цртан филм за возрасни.

²⁰Треба да се нагласи дека на овие канали цртаните филмови одат непеведени.

²¹https://en.wikipedia.org/wiki/Nu_pogodi!, <https://mk.wikipedia.org/wiki/%D0%9D%D1%83;%D0%BF%D0%BE%D0%B3%D0%BE%D0%B4%D0%B8>!, пристапено 01.03.2016

г.

²²Од 1 јануари 1969 година.

<http://masha-imedved.ru/skachat-vse-serii.html>, пристапено на 01.03.2016 г.).

Според приказната, во цртаниот филм станува збор за оригинална идеја во која главната улога ја има Маша, едно весело и љубопитно девојче. Маша може да биде секое девојче што расте во нашата близина, од соседството, девојче од паркот, каде што заедно играме или наше другарче од градинката. Нејзин најдобар другар е еден мечок, кој е пензиониран циркусант. Тој, преставен како сериозен, со свој ред и со свои принципи, често пати доживува различни авантури, што се резултат од љубопитноста и од палавоста на Маша. „Неговата задача“ – да ѝ укаже на Маша што е добро, односно да ја игра улогата на штурчето од „Пинокио“²³, не успева, зашто кај него е изразена неговата слабост и попустливост што ја има кон неа, која секогаш победува со својата упорност и го добива она што го сака. Преку темпераментоста на Маша, на моменти Мечокот сирнува во детскиот свет, кој или го заборавил или пак, поради својот карактер, не го доживеал со таква бурност.

Од зачнатите теми може да се заклучи дека е очигледна улогата на цртаниот филм во образовано-воспитната, во психолошката и во културолошката рамка. Меѓутоа, цртаниот филм има своја димензија и во рамките на јазикот. По овој повод ќе се освнеме на еден старо-нов проблем во јазикот. Најпрвин ќе кажеме дека насловот на рускиот цртан филм е „Маша и Медвед“²⁴, кој е преведен на англиски како: „Masha and The Bear“, на француски како: „Masha et Michka“, на германски како: „Mascha und der Bär“ итн. Очигледно е дека во преводите останува исто името на девојчето, а се преведува само именката „медвед“, која во случајов е персонифицирана. Познато е во ономастиката дека имињата не се преведуваат. Но, кога ќе се јават сопствени имиња на јунаците (особено од детскиот свет) во кои „се чита“ нивното значење, преведувачите различно настапуваат²⁴.

Ако се погледнат насловите на цртаните филмови, кои најмногу се именувани според главните јунаци, ќе се забележи дека можат да се класифицираат во три групи: 1. *предадени во оригинал*: „Том и Џери“, „Пинк Пантер“, „Петар Пан“, „Ла линеа“, „Штрумфови“, „Трансформерс“, „Супермен“, „Бетмен“, „Спајдермен“ итн.; 2. *предадени во оригинални и преведени (адаптирани)*: „Кралот Лав“ / „The Lion King“; 3. *преведени (адаптирани)*: „Којотот и брзата птица итрица“ („The coyote and the

²³Познато е дека штурчето во цртаниот „Пинокио“ ја претставува совеста на Пинокио.

²⁴За овој проблем – преведување или непреведување на личните имиња кај цртаниот филм „Телетабиси“ и во детската литература имаме пишувано по други поводи

(http://imj.ukim.edu.mk/index.php?option=com_content&view=article&id=80%3A2009-08-18-10-40-32&catid=37%3A2009-08-18-08-31-53&Itemid=78, пристапено 01. 03. 2016 г.)

roadrunner“), „Мечето Ушко“ („Miś Uszatek“), „Кенгурчето Опа-опа“ (...), „Атомската мравка“ („Atom Ant“), „Веселите грашковици“ („The Poddington Peas“), „Тетка Биберче“ („Madame Pepperpote“²⁵), „Нинџа желки“ (Turtles) итн.

Во именувањето на јунаците (чии именувања стануваат и наслови на цртаните филмови), многу често авторите се движат во рамките на поетичноста, па често можеме да зборуваме успешно избрани имиња на јунаците („Snow White And The Seven Dwarfs“, „Cinderella“, „Radovanov radovánky“), кои и при адаптацијата²⁶ добиваат креативни соодветници („Снежана“, „Пепелашка“, „Радувањата на Радован“, „Душко Долгоушко“), за кои често пати (особено во постарите цртани филмови) се објаснува како е дојдено името („... и дале име Снежана, затоа што лицето ѝ било бело како снег ...“, „... ја нарекле Пепелашка, затоа што спиеала покрај огништето, во пепелта ...“, „Било едно дете Бохуслав, кое постајно се радувало. Па, така го добило името Радован ...“ итн.). Умешноста на преведувачите може да се види при адаптирањето на некои насловин на македонски на цртаните филмови („Душко Долгоушко“ од „Bugs Bunny“; „Кире Бананамен“ од „Banapamen“, чиј британски јунак има име само Бананамен). Со тоа се покажува креативноста на авторите, како и креативноста на преведувачите, која не треба да отсуствува.

Што се однесува до цртаниот филм „Маша и Медвед“, треба да се истакне дека најчесто се сретнуваат насловите: „Маша и Мечката“ и „Маша и Медо“. Истите наслови се среќаваат и во сликовниците, во боенките, на интернет (каде што наоѓаат свое место за маркетиншки цели)²⁷ или „како наставно средство – едукативен сет, за поттикнување и унапредување на јазични и математички вештини во 'живата' сликовница за Медо, Маша и пријателите“²⁸.

Се поставува прашањето, како треба да биде преведен и адаптиран насловот на овој цртан филм, поточно, како да се преведе и да се адаптира апелативот *медвед*, зад кој стои некој со човечки особини, што подразбира дека ќе биде во улога на сопствено име?

²⁵ Во ова именување при адаптацијата се води сметка и за контекстот, односно на конситуацијата, па затоа „madame“ преминало во „тетка“ (каде што оваа именка го губи значењето на роднинската релација).

²⁶ Преферираме да зборуваме за преводи адаптација, а не само за превод.

²⁷ Оживејте ги преку игра авантурите на симпатичното девојченце Маша и нејзиниот пријател Мечката од поучниот цртан филм *Masha and the Bear*. Да ве потсетиме на приказната – Производител на овие играчки е реномираната германска компанија Симба. <http://www.makmoda.com/podarete-radost-na-devojchencata-masha-mechkata-vo-prodavnicite-krsh/>, пристапено на 01. 03. 2016 г.

²⁸ http://ucimenizigra.ucoz.com/index/medo_i_masha_azichni_vezhbi_za_tvorechko_pottiknuva_e_vezhbi_latinica_pishuva_e_rimi_i_stikhovi/0-374, пристапено на 01. 03. 2016 г.

За оваа цел, ја зедовме предвид сликовницата „Стигна пролетта“ („Маша и Медо“, Култура, Скопје, 2012), чиј текст почнува на првата страница со речениците: „Зраците на јасното сонце ја осветлија собата и го разбудија Мечето. Зраците беа толку топли и нежни, што Мечето си помисли: Дојде, пролет. ...“²⁹. На петтата страница продолжува приказната, каде што стои и пасусот: „Мечето излезе надвор и почна да вежба. Направи неколку склекови, истрча неколку кругови околу куќата и по шумската патека се упати кон езерцето.“ Веќе на шестата страница се воведува уште еден лик: „Само што сакаше да се нурне во езерцето, здогледа една напозната мечка што си пливаше.“ На седмата страница е изразено воодушевувањето од нејзината убавина: „Еххх, колку беше убава. Маѓепсан од нејзината убавина, брзо се скри и се врати дома.“ Што се случува понатаму, можете да прочитате, меѓутоа глаголската придавка маѓепсан останува неконгруентна по род со именката мече. Тоа се случува и понатаму, во целата сликовница, со други зборови, кои остануваат неконгруентни со споменатата именка. Од друга страна овде е непотребна употребата на деминутивно-хипокористичната форма со оглед на физичките особености на пријателот на Маша. Тоа може да се види и од цртежите и од контекстот на страниците низ сликовницата, како што се и оние на странците 14 и 15: „Убавата мечка лежеше и се сончаше. Читаше книга, а кога го здогледа Мечето, почна срамежливо да трепка со очињата.“

Треба да се нагласи дека во нормираниот македонски јазик постои именката мечок со значење: „Мажјак на мечка“ (ТРМЈ, III, 2006: 128), со која може да се именува пријателот на Маша, па така, насекаде треба да се среќава: Маша и Мечокот (ако не му се измисли некое спопствено име и на мечокот)³⁰. Според сето ова кажано досега, уште еднаш се потврди фактот дека треба многу да се внимава и при создавањето и при преведувањето (адаптирањето) во рамките на детскиот свет.

Литература:

Василевски Георги, Филмска енциклопедија, Култура, Скопје, 2009.
Стигна пролетта! („Маша и Медо“), Култура, а.д., Скопје, 2012.

ТРМЈ – Толковен речник на македонскиот јазик, том III, (група автори) Институт за македонски јазик Скопје, 2006 г.

http://www.fakulteti.mk/news/13-10-08/video_od_1919_godina_kako_bile_sozdadeni_animiranite_crtani_filmovi.aspx.

<http://cartoonresearch.com/index.php/about-jerry-beck/>, пристапено 01.03.2016 г.

http://bro.gov.mk/docs/osnovno-obrazovanie/nastavni_programi/I_odd_nastavna_programa_MK-ALB.pdf, пристапено 01.03.2016 г.

²⁹ Овде нема да коментираме за јазичните и правосните грешки.

³⁰ Има обид мечокот да се нарече Мечокот Мишко, што може да најде оправдување во креативноста за која зборувавме погоре кога зборувавме за именувањето на јунаците и на насловените цртани филмови.

http://ucimenizigra.ucoz.com/index/medo_i_masha_azichni_vezhbi_za_tvorechko_pottiknuva_e_vezhbi_latinica_pishuva_e_rimi_i_stikhovi/0-374, пристапено 01.03.2016 г.

https://mk.wikipedia.org/wiki/%D0%9C%D0%B0%D0%BA%D0%B5%D0%B4%D0%BE%D0%BD%D1%81%D0%BA%D0%B0_%D0%BA%D0%B8%D0%BD%D0%B5%D0%BC%D0%B0%D1%82%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D1%84%D0%B8%D1%98%D0%B0, пристапено 01. 03. 2016 г.

<http://www.time.mk/c/2a18182f0d/promovirani-certani-filmovi-od-domasni-avtori.html>Посетено на 01. 03. 2016 г.

<http://kajgana.com/tri-makedonski-animirani-filmovi-na-ovogodineshniot-festival-animaks>, посетено на 01. 03. 2016 г.

https://cs.wikipedia.org/wiki/Zden%C4%9Bk_Sv%C4%9Br%C3%A1k, пристапено 01.03.2016 г.

https://mk.wikipedia.org/wiki/%D0%97%D0%B0%D1%81%D0%BF%D0%B0%D0%BD%D0%B0%D1%82%D0%B0_%D1%83%D0%B1%D0%B0%D0%B2%D0%B8%D1%86%D0%B0, пристапено 01. 03. 2016 г.

https://mk.wikipedia.org/wiki/%D0%9A%D1%80%D0%B0%D0%BB%D0%BE%D1%82_%D0%9B%D0%B0%D0%B2_%28%D1%86%D1%80%D1%82%D0%B0%D0%BD_%D1%84%D0%B8%D0%BB%D0%BC%29, пристапено 01. 03. 2016 г.

https://mk.wikipedia.org/wiki/%D0%9F%D0%B8%D0%BD%D0%BE%D0%BA%D0%B8%D0%BE_%28%D1%86%D1%80%D1%82%D0%B0%D0%BD_%D1%84%D0%B8%D0%BB%D0%BC%29, пристапено 01.03. 2016 г.)

<http://www.dnevnik.mk/default.asp?ItemID=D53AD4E87990B940BA3BEEBF66957223> (15. 2. 2016 г.)

<https://sr.wikipedia.org/wiki/%D0%91%D0%B0%D0%BD%D0%B0%D0%BD%D0%B0%D0%BC%D0%B5%D0%BD>, пристапено на 01. 03. 2016г.)

https://en.wikipedia.org/wiki/Nu,_pogodi!,

<https://mk.wikipedia.org/wiki/%D0%9D%D1%83;%D0%BF%D0%BE%D0%B3%D0%BE%D0%B4%D0%B8>!, пристапено 01.03.2016 г.

http://imj.ukim.edu.mk/index.php?option=com_content&view=article&id=80%3A2009-08-18-10-40-32&catid=37%3A2009-08-18-08-31-53&Itemid=78, пристапено 01. 03. 2016 г.)

<http://www.makmoda.com/podarete-radost-na-devojchencata-masha-mechkata-vo-prodavnicite-krsh/>, пристапено на 01. 03. 2016 г.

http://ucimenizigra.ucoz.com/index/medo_i_masha_azichni_vezhbi_za_tvorechko_pottiknuva_e_vezhbi_latinica_pishuva_e_rimi_i_stikhovi/0-374, пристапено на 01. 03. 2016 г.

https://www.youtube.com/results?search_query=%D0%BC%D0%B0%D1%88%D0%B0+%D0%B8+%D0%BC%D0%B5%D0%B4%D0%B2%D0%B5%D0%B4%D1%8C, пристапено 01.08.2016 г.).

<http://mashabear.ru/>; <http://masha-imedved.ru/skachat-vse-serii.html>, пристапено на 01.03.2016 г.).